

INTEGRUOTŲ ATASKAITŲ RENGIMAS: TARPTAUTINĖ ANALIZĖ

Ieva TŪSKAITĖ¹, Viktorija ŠLIMAITĖ²

^{1,2}*Ekonomikos ir verslo fakultetas, Kauno technologijos universitetas, K. Donelaičio g. 20, LT 44249, Kaunas, Lietuva*

E-mails: ¹ieva.tuskaite@ktu.edu; ²slimaite93@gmail.com

Santrauka. Šiandieniniame verslo pasaulyje didėjant laiko svarbai, tampa aktualu integruotos ataskaitos (IR), kurios apima ne tik finansinius rodiklius, bet ir socialinius aspektus, apjungiančios visas kitas iki šiol įmonių ruoštas ataskaitas, bei sudaro sąlygas jų vartotojams taupyti laiką. Pirmosios integruotos ataskaitos pradėtos rengti prieš vos daugiau kaip 10 metų, šiandien jas daugiausiai rengia tarptautinės, stambios įmonės, tačiau jos vis dar nėra plačiai naudojamos, nors ir pastebima didėjimo tendencija pastaraisiais metais. Šis straipsnis apžvelgia integruotų ataskaitų privalumus ir trūkumus. Taip pat keturių tarptautinių įmonių pastarųjų 5 metų finansinių ir integruotų ataskaitų analizė parodė, jog įmonės geba puikiai parengti integruotas ataskaitas, pateikdamos svarbią ir svarią informaciją vartotojams, o įmonės, dar tik pirmus metus rengiančios integruotas ataskaitas, informacijos gausa neatsilieka nuo penkerius metus integruotas ataskaitas rengiančių įmonių.

Raktažodžiai: integruotos ataskaitos, IR, apskaita, finansinės ataskaitos, IIRC, Tarptautinė integruotų ataskaitų teikimo taryba, SK Telecom, Telefonica, Rosatom, NIAEP.

Įvadas

Praktikoje įprasta, jog įmonės rengia daug ir įvairių ataskaitų, atspindinčių įmonės veiklą: tai tvarumo ataskaitos, finansinė ataskaitos, metiniai įmonės valdybos pranešimai ir kt. Visi rengiami tam, kad atspindėtų įmonės veiklos rezultatus, informuotų suinteresuotus informacijos vartotojus. Tačiau, kiekvienas vartotojas nori gauti kuo išsamesnės ir konkretesnės informacijos rinkinį tam, kad jam nereikėtų ieškoti informacijos skirtinguose šaltiniuose (skirtingose ataskaitose), tam praverčia integruotos ataskaitos (*angl.* integrated reporting – IR), kurios apima ne tik finansinius rodiklius, bet ir socialinius aspektus bei sudaro sąlygas taupyti laiką, kurio svarba šiandieniniame verslo pasaulyje didėja, būtent todėl tampa aktualu integruotos ataskaitos, apjungiančios visas kitas iki šiol įmonių ruoštas ataskaitas. Kita vertus, pastaraisiais metais tampa vis madingiau rengti integruotas ataskaitas, tarsi parodyti įmonės prestižą, naujovių taikymą ir norą įtikinti išrankiam informacijos vartotojui.

Šio straipsnio tikslas: atlikti keturių įmonių (SK „Telecom“, „Telefonica“, „Rosatom“, „NIAEP“) 2009 – 2013 metų integruotų ataskaitų turinio analizę. Uždaviniai:

Išsiaiškinti integruotų ataskaitų svarbą;

Atlikus 4 įmonių 5 metų laikotarpio ataskaitų analizę pagal nustatytus turinio elementus išsiaiškinti, ar įmonės pasirengusios pildyti integruotas ataskaitas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, integruotų ataskaitų analizė.

Integruotų ataskaitų svarba

Integruota ataskaita (*angl.* integrated reporting – IR) tai ataskaita, kurioje pateikiama organizacijos strategija, valdžia, vykdymas ir perspektyvos, išorinės aplinkos kontekste trumpu, vidutiniu ir ilgu laikotarpiu (The International <IR> Framework, 2014). Tas pats šaltinis nurodo tokius integruotų ataskaitų tikslus:

Gerinti informacijos prieinamumo kokybę, padidinti kapitalo efektyvumą ir produktyvumą;

Pagerinti požiūrį į įmonės ataskaitas, kurios skiriasi nuo įprastinių, atskleidžia daug informacijos, kuri suteikia galimybę organizacijai kurti vertę;

Padidinti atsakingumą, pagerinti valdymą ir supratingumą;

Skatinti integruotą mąstymą, sprendimo priėmimą ir vertės kūrimą trumpame, vidutiniame ir ilgame laikotarpyje (The International <IR> Framework, 2014).

Integruotos ataskaitos atsirado pakankamai neseniai. Pirmoji kompanija, išleidusi integruotą ataskaitą (prieš 11 metų), buvo Danų bio-industrijos produktų kompanija „Novozymes“. Braziliška kosmetika ir kvepalais prekiaujanti įmonė pirmą kartą integruotą ataskaitą išleido 2003 metais. Danų diabeto rūpinimosi kompanija „Novo Nordisk“ tai padarė kitais metais. (Brabeck – Letmathe P., et al. 2011). 2009 metais buvo išleistas „Pietų Afrikos Karaliaus III valdžios pricipo kodeksas“ (angl. South Africa’s King III Code of Governance Principles), pagal kurį rekomenduota ruošti bei publikuoti integruotas ataskaitas. 2010 m. pagal šį kodeksą buvo publikuota pirmoji integruota ataskaita ir paaiškinta, kodėl nebuvo remtasi reikalavimais pagal Johannesburg Stock Exchange, taigi Afrika buvo pirmas žemynas, kuris turėjo ataskaitų reikalavimus, skirtus integruotoms ataskaitoms. Tai lėmė „Integrated Reporting Committee of South Africa“ įsikūrimą 2010-ųjų gegužę su tikslu tobulinti reikalavimus integruotoms ataskaitoms (Integrated reporting, 2012). Šiandien daug Europos valstybių teikia integruotas ataskaitas ir kuria integruotas elektronines svetaines (Brabeck – Letmathe P., et al. 2011).

Integruotų ataskaitų informacija yra svarbi investuotojams, kurie nori pagrįsti savo sprendimus. Besitęsianti finansinė krizė padidino integruotų ataskaitų reikalingumą investuotojams ir akcininkams, siekiantiems sužinoti apie riziką ir galimybes, su kuriomis gali susidurti kompanija. Be to, integruotos ataskaitos tampa mada pastaraisiais metais (PwC, 2013).

Integruotų ataskaitų reikalavimai nuolat tobulinami, siekiama, kad IR rengtų kuo daugiau įmonių. Yra iškelti uždaviniai, kurių imsis IIRC (angl. The International Integrated Reporting Council - Tarptautinė integruotų ataskaitų teikimo taryba), pateikiami žemiau (Integrated reporting <IR>, 2011):

- Imtis programų, padrįsinančių eksperimentuoti ir taikyti inovacijas kompanijoms ir investuotojams;
- Plėsti integruotų ataskaitų taikymą, kuris atspindėtų gaunamą vertę jau pirmaisiais metais po bandomosios programos;
- Dirbti su kitais remiančiais ir tobulinančiais integruotas ataskaitas;
- Didinti žinomumą tarp investuotojų ir akcininkų, drąsinti organizacijas taikyti integruotas ataskaitas;
- Tirti galimybes harmonizuoti ataskaitų reikalavimus jurisdikcijose;
- Plėsti tarp institucijų susitarimus dėl integruotų ataskaitų.
- Integruotos ataskaitos turi ir privalumų, ir trūkumų. Remiantis Mallenbaker (2011) galima išskirti tokius integruotų ataskaitų trūkumus:
 - Informacijos gausa;
 - Nėra tikslaus adresato, kuriam skirtos ataskaitos;
 - Ataskaitų naudotojai nesitiki kitokios ataskaitų formos, todėl dažnai dalį praleidžia;
 - Didelė apimtis.

Tačiau skirtingi autoriai išskiria daug privalumų. Solstice (2005), R.G. Eccles, M. P. Krzus (2010), IIRC išskirti integruotų ataskaitų privalumai pateikti 1 lentelėje:

1 lentelė. IR privalumai

Solstice (2005)	R.G. Eccles ir M. P. Krzus (2010)	IIRC (Tarptautinė integruotų ataskaitų teikimo taryba)
Efektyvus ataskaitų paruošimas; Įmonės reputacijos gerinimas; Darbuotojų pasitenkinimas; Matomi ir finansiniai, ir ne finansiniai rodikliai.	Aiški informacija apie finansinius ir nefinansinius rodiklius; tai padeda suprasti ir palyginti ne tik balanse esančią informaciją, bet ir paklausą. Geresnis sprendimų priėmimas - B. Scorecard et al. įrodė, kad palyginama informacija veda į geresnius priimamus sprendimus. Didesnis akcininkų įsitraukimas: tai padeda akcininkams susitelkti į trumpalaikį poveikį ir geresnį supratimą, kuris būtinas ilgesniam laikotarpiui. Mažesnė prastos reputacijos tikimybė - akcininkų lojalumą lydi geresnis abipusis	Aiški informacija apie organizaciją; Efektyvesnis sprendimų priėmimas padidina galimybes ir sumažina riziką. Rizikos sumažinimas gali būti vienas esminių aspektų, lemiančių investuotojo apsisprendimą.

	supratimas. Aiški komunikacija apie finansinę ir nefinansinę veiklą yra pagrindas dviejų pusių ryšiui.	
--	--	--

Integruotos ataskaitos turi daugiau privalumų nei trūkumų, jei analizuosime privalumus, pastebėsime, kad dažniausiai minimas efektyvesnis sprendimo priėmimas, kas yra labai svarbu, tai pažymi abu autoriai. Ataskaitose pateikiami ne tik finansiniai rodikliai, todėl investuotojams lengviau susipažinti su įmone, jos vykdoma veikla, bet ir socialine veikla, gerąją praktika, vykdomais projektais, aplinkosaugos ir tvarumo politika ir kt.

Integruotų ataskaitų mokslinė problematika

Integruotos ataskaitos pasaulyje yra žinomos ir jau naudojamos, tačiau ši tema moksliniame kontekste yra gan nauja. Atlikus mokslinės literatūros apžvalgą, išnagrinėjome naujausius (2014 m.) mokslinius straipsnius, susijusius su IR problematika.

Išskyrėme 3 grupes problemų (žiūrėti 2 lent.), su kuriomis yra susiję IR. Pirmoji – integruotų ataskaitų koncepcija ir taikymas praktikoje. Ši problematika susijusi su dar stipriai neįsitvirtinusia IR struktūra, analizuojamos galimos IR variacijos ir netgi autorių siūlomi šablonai. Taip pat ši problematika susijusi su IR taikymu praktikoje, kas įmonėms yra naujas iššūkis, keičiant nusistovėjusią tvarką. Kita problemų grupė susijusi su teisinėmis normomis, kurios kuriamos siekiant supaprastinti įstatymus, tačiau pasitaiko spragų, apsunkinančių verslo plėtrą bei su tuo susijusias veiklas (kaip atskaitomybės tvarkymas ir pan.). Taip pat svarbi problematika – vadovų įtraukimas ne tik skatinant įmones skelbti IR, bet ir prisidėti prie institucijų, kuriančių naujas normas, susijusias su IR.

Apžvelgiant mokslinius straipsnius pagal autorius ir jų veiklos šalis, galima pastebėti, jog šia tema daugiausiai dirba Australijos ir Naujosios Zelandijos mokslininkai, taip pat neatsilieka Olandai. Kiek mažiau nagrinėta tematika Europos, Amerikos, Afrikos žemynų mokslininkų.

Kaip matyti iš pateiktos apžvalgos, plačiausiai nagrinėjama IR koncepcijos ir jos taikymo problematika. Kadangi moksliniu požiūriu tai pakankamai nauja tyrimų sritis, mūsų manymu ši problematika bus ir toliau plačiai nagrinėjama ir diskutuojama, kas padės „atrasti“ tikrąją IR naudą ir efektyvų taikymą praktikoje.

2 lentelė. Mokslinė IR problematika

Autorius (-iai), metai, šalis	Mokslinio straipsnio pavadinimas	Problemų grupė
W. Stubbs, C. Higgins (2014), Australija	„Integrated Reporting and internal mechanisms of change“	Integruotų ataskaitų (IR) koncepcija ir taikymas praktikoje
I. Abeysekera (2013), Australija	„A template for integrated reporting“	
A. Haller, Ch. van Staden , (2014), Vokietija, Naujoji Zelandija	„The value added statement – an appropriate instrument for Integrated Reporting“	
C. de Villiers, L. Rinaldi, J.Unerman (2014), Anglija	„Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future“	
J. Brown, J.Dillard (2014), Naujoji Zelandija	„Integrated reporting: On the need for broadening out and opening up“	
T. Lambooy, W. Bijveld (2014), Olandija	„Communicating about Integrating Sustainability in	IR ir teisinės problemos

	Corporate Strategy: Motivations and Regulatory Environments of Integrated Reporting from a European and Dutch Perspective“	
K. van Bommel (2014), Olandija	„Towards a legitimate compromise?: An exploration of Integrated Reporting in the Netherlands“	
M. Steyn (2014), PAR	„Organisational benefits and implementation challenges of mandatory integrated reporting: Perspectives of senior executives at South African listed companies“	IR rengimas ir vadovų įtraukimas
C. Higgins , W. Stubbs , T. Love (2014), Australija, Naujoji Zelandija	„Walking the talk(s): Organisational narratives of integrated reporting“	

Integruotų ataskaitų analizė

Integruotų ataskaitų 2009-2013 m. analizei pasirinktos 4 įmonės:

- SK telecom;
- Telefonica;
- Rosatom;
- NIAEP.

Šios įmonės pasirinktos atsižvelgiant į jų veiklos sritis. Tam, kad tyrimo rezultatus tarpusavyje būtų galima palyginti, pasirinkta po 2 įmones, kurios veikia tame pačiame sektoriuje. Pirmosios 2 įmonės teikia telekomunikacijų paslaugas, o kitos – atominės energetikos. Energetikos įmonės paslaugas teikia Rusijoje. Tuo metu Telefonica savo paslaugas teikia Europoje ir Pietų Amerikoje: Airijoje, Anglijoje, Vokietijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Ispanijoje, Meksikoje, Venesueloje, Kolumbijoje, Ekvadore, Peru, Čileje, Brazilijoje, Urugvajuje, Argentinoje. SK Telecom yra Pietų Korėjos įmonė, taip pat dirbanti ir Amerikoje, Kinojoje, Singapūre, Japonijoje, Vietname, Indonezijoje, Malaizijoje. Nagrinėti visas skirtingas, skirtinga veikla užsiimančias įmones arba tik vienoje srityje veikiančias įmones būtų netikslinga ir neracionalu, nes išvadų rezultatai neatspindėtų pasikartojančių tendencijų ir panašumų lyginant įmones pagal veiklos sritis.

IR analizei buvo parinkti nagrinėjami elementai, suskirstyti į 8 grupes:

1. organizacijos apžvalga ir išorinė aplinka;
2. organizacijos valdymas;
3. verslo modelis;
4. grėsmės ir galimybės;
5. strategija ir išteklių valdymas;
6. veiklos rezultatai;
7. ateities perspektyvos;
8. kita informacija.

Toliau analizėje analizuojama kiekviena elementų grupė.

Integruotos ataskaitos apimtis

Galima pastebėti, jog yra tendencija: didėjanti ataskaitų apimtis (žiūrėti 3 lent.), ypač lyginant integruotas ir neintegruotas ataskaitas. Tai savaimė suprantama, nes integruota ataskaita apima daugiau informacijos, nei tik, pavyzdžiui, metinė ataskaita.

Didžiausia dalis ataskaitose skirta organizacijos apžvalgai ir išorinei aplinkai. Taip pat labai daug informacijos skirta veiklos rezultatams bei jų paaiškinimui. Be to, „kita informacija“, apimanti paveikslėlius bei su sąraše minėtus nesusijusius dalykus taip pat sudaro didelę ataskaitų dalį.

3 lentelė. 2009-2013 m. integruotų ataskaitų apimtis (psl. skaičiumi)

Įmonė	2009	2010	2011	2012	2013	Pastabos
SK Telecom	75*	78*	82*	66	210	* nurodyta neintegruotos ataskaitos apimtis
Telefonica	120*	130*	172*	168*	164	
Rosatom	374	174	327	225	90	2013 m. ataskaitoje įmonė pateikia ne visą informaciją
NIAEP	196	236	236	245	172	

Bendro pobūdžio informacija

Nagrinėtos ataskaitos, kurias pateikė įmonės, daugiausiai yra metinės ataskaitos, taip pat tvarumo ataskaitos. Energetikos įmonės pateikia visas integruotas ataskaitas, tuo metu telekomunikacijų įmonės pateikia integruotas ataskaitas tik 2012 ir 2013 m.

Tik 1 įmonė iš visų nagrinėtų savo ataskaitose pateikia nuorodas į kitas ataskaitas, tačiau tai suprantama, nes energetikos įmonės pateikia integruotas ataskaitas, kurios apima visas kartu ataskaitas, nors, pavyzdžiui „Telefonica“, pateikusi integruotą ataskaitą, dar atskirai rengia ir finansinę ataskaitą, tvarumo ataskaitą, metinių vadovybės pranešimą – kuriuos atskirai galima skaityti. Įmonės ataskaitas pateikia šalies, kurioje vykdo veiklą, kalba bei anglų kalba.

Vadovybės pranešimas yra visose ataskaitose, tačiau nepriklausomų auditorių išvados pateikiamos ne visose telekomunikacijų įmonių ataskaitose. Konsoliduotas finansines ataskaitas įmonės pateikia labai skirtingai: ne visas, arba pateikia nekonsoliduotas („Telecom“ 2009-2010 m). Dažniausiai įmonės nepateikia nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitos.

Socialinės atsakomybės, darnaus vystymosi atskleidimo apimtis yra labai skirtinga, priklausomai nuo pateikiamos ataskaitos. Daugiau informacijos pateikiama tvarumo ataskaitose, nei metinėse ataskaitose. Daugiausiai informacijos įmonės pateikia apie aplinkosaugą ir ekonomiką. Investicijų kryptis įmonės linkusios nurodyti, išskyrus „Rosatom“.

Organizacijos apžvalga ir išorinė aplinka

Pagrindines veiklas įmonės pateikia gan trumpai, nuo 1 iki 6 psl. Veiklos vykdymo vieta yra pateikta visose ataskaitose, išskyrus „Telecom“ 2009-2012 m. Telekomunikacijų įmonės yra linkusios plačiau įvardinti tikslą, tuo metu „NIAEP“ jo nei vienoj ataskaitoj nepateikia. Kalbant apie misiją, ji pateikiama visų įmonių, bet ne visose ataskaitose, o „Telecom“ pateikia ne misiją, o viziją. Rinkos kapitalizaciją ir klientų skaičių pateikia tik „Telefonica“. Darbuotojų skaičius nurodytas visose ataskaitose, išskyrus „Telecom“ 2009-2011 m. Įmonių vertybės apžvelgiamos labai trumpai, o „Rosatom“ jų išvis nepateikia 2009-2012 m. Gerąją praktiką įmonės dalinasi savo ataskaitose, o dar labiau akcentuoja strategiją, su susijusiomis šalim.

Finansiniai rodikliai. Tik „Telefonica“ nurodo dividendus vienai akcijai, ir netgi 2013 m. ataskaitoje pateikė planuojamus dividendus 2014 metams. Nuosavybės grąžą ir grynąjį turtą akcijai pateikia įmonės nuo 2010 m., išskyrus „Telecom“ įmonę. EBIDTA pateikiamas tik 50 proc. ataskaitų. Investicijas pateikia visos įmonės, bet dažniausiai tik nuo 2010 m. „Telecom“ ir „NIAEP“ neatskleidžia informacijos apie grynąjį turtą.

Procesų ir sistemos efektyvumo rodikliai. Išlaidų ir pajamų santykio įmonės nėra linkusios atskleisti. Nelaimingi atsitikimai nurodomi, bet ne visose telekomunikacijų įmonių ataskaitose. Mirčių atvejų visiškai nepateikia „Telecom“. Anglies dvideginio emisijos darbuotojui kiekį tonomis ir jo mažinimą atskleidžia tik „Telecom“ 2010 m. ir „Rosatom“. Triukšmo barjero nei viena įmonė nenurodo. Energijos ir vandens sunaudojimą nurodo energetikos įmonės, o telekomunikacijų įmonės nurodo tik tvarumo arba integruotoje ataskaitoje, išimtis – „Telecom“ 2010 metinė ataskaita. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos pagal energijos rūšis nenurodo tik „NIAEP“.

Vartotojų vertinimo rodikliai. Vartotojų pasitenkinimo rodiklio nenurodo tik „NIAEP“, o „Telecom“ matavo ne CSI (angl. customer satisfaction index), bet NCSI (nacionalinį vartotojų pasitenkinimo indeksą, angl. National customer satisfaction index). Nusiskundimų išsprendimo procentinį kiekį nurodė tik „Telefonica“ 2013 m. ataskaitoje.

Darbuotojų rodikliai. Tik „Rosatom“ visose ataskaitose nurodė darbuotojų kaitos kiekį proc., o telekomunikacijų įmonės – tik 2012 ir 2013 m. ataskaitose. Paaukštinių skaičių nurodė tik „Telecom“ 2011-2013 m., o

„Telefonica“ skaitinės informacijos nepateikė, bet ataskaitoje rašo, jog labai palaiko vyrų ir moterų lygybę užimamose pareigose bei procentinį pasiskirstymą tarp vadovių moterų ir vadovų vyrų.

Įsipareigojimų suinteresuotosioms šalims numatymas. Reikia pastebėti, jog įsipareigojimų aprašymas vėlesniais metais vis didėja, tai reiškia, kad įmonės yra suinteresuotos veikla ir ryšiais su kitomis šalimis. Daugiausiai aprašoma įsipareigojimų susijusių su aplinka (svarbu energetikos įmonėms), taip pat su akcininkais, investuotojais, šiek tiek mažiau su darbuotojais, visuomene, vyriausybe, vartotojais, o mažiausiai – su tiekėjais.

Valdymo sprendimai aprašomi labai glaustai, vertės kūrimo procesas – plačiau, nors, „Rosatom“ visiškai jo neaprašė 2010-2013 m.

Organizacijos kapitalo rūšių įvardijimas glaustas telekomunikacijų įmonių ataskaitose, o energetikos įmonėse – labai išsamus, platus. Daugiausiai dėmesio skiriama (mažėjimo tvarka): žmogiškajam kapitalui, gamtiniam kapitalui, socialiniam kapitalui, finansiniam kapitalui ir intelektiniam kapitalui. Aplinkosaugos tikslų nustatymas plačiausiai apžvelgiamas „Telefonica“ ir „Rosatom“ ataskaitose.

Organizacijos valdymas

Organizacijos valdymo struktūra visiškai neaprašyta „Telecom“ ir „Rosatom“ ataskaitose. Valdybos funkcijos dažnai nurodomos kartu su valdybos sudėtimi, kaip ir organizacijos komitetai su jų funkcijomis. Tik „Rosatom“ pateikia informaciją apie vadovų darbo užmokesčių (ir „Telecom“ 2013 m.). Visos įmonės, išskyrus „NIAEP“ pateikia informaciją apie praėjusių metų tikslų pasiekimo rezultatus.

Grėsmės ir galimybės

Telekomunikacijų įmonės gan plačiai aprašo grėsmes ir strateginius tikslus, lyginant su energetikos įmonėmis. Atsaką į rizikas aprašo tik energetikos įmonės ir „Telefonica“ tik 2013 m. Visos įmonės pateikia gan platų rizikos valdymo aprašymą, daugiausiai tai susiję su išorinės aplinkos veiksniais, akcininkais, rinkomis. Tik „Telefonica“ ir „NIAEP“ pateikia įvertintus rizikos laipsnius. Galbūt tai įmonės strateginis siekis neatskleisti svarbios informacijos išoriniams vartotojams (ypač konkurentams).

Strategija ir išteklių valdymas

Visos įmonės įvardija strategijas, tačiau nevisose ataskaitose pateikia strategijos žemėlapi. Sektinų įverčių visiškai nepateikia „Rosatom“, o „Telecom“ įvardija, bet ne skaitine išraiška. Strateginius tikslus įmonės gali skirstyti į trumpalaikius, visutinės trukmės ir ilgalaikius. Įmonės linkusios išsamiau nurodyti ilgalaikius strateginius tikslus, galbūt dėl to, kad tai pakankamai ilgo laikotarpio, apimantys daug smulkesnių tikslų ir veiklų. Šiek tiek mažiau informacijos pateikiama apie vidutinės trukmės strateginius tikslus ir mažiausiai – apie trumpalaikius. Pastebėtina, jog tik „NIAEP“ pateikia aprašymus visų 3 strateginių tikslų, o kitos įmonės – dažniausiai tik ilgalaikius ir vidutinės trukmės strateginių tikslų. Energetikos įmonės 2009-2011 m. nenurodė ankstesnių tikslų pasiekimo rezultatų.

Verslo modelis

Verslo procesą visos įmonės aprašiusios ataskaitose, tačiau vertės grandinės sudarymas ir aprašymas pateikiamas ne visose.

Papildomi rodikliai. Pajamos. Pajamas nurodė visos įmonės, išskyrus „Telefonica“ 2009-2012m., kuri taip pat nelinkusi atskleisti ir veiklos pinigų srautų. Pagamintos produkcijos vertę nurodo tik energetikos įmonės. Pajamų pagal šalis ir parduotos produkcijos rūšių pajamų pagal šalis nelinkusi atskleisti nei viena įmonė (išskyrus „Telefonica“ 2013 m.).

Išlaidos. Veiklos išlaidų yra nelinkusi pateikti „Telefonica“. Kapitalo kaštus beveik visose ataskaitose pateikė tik „Telecom“. Energijos ir vandens suvartojimo duomenis visose ataskaitose pateikė energetikos įmonės, o telekomunikacijų – daugiausiai tik integruotose ataskaitose arba tvarumo ataskaitose. Tik „NIAEP“ nurodo visas darbuotojų mokymo išlaidas. Kitose įmonėse galima manyti, kad: 1) Arba jų nebuvo planuojama, arba 2) nenorima atskleisti. Darbuotojų skaičius beveik visose ataskaitose pateikiamas, tuo tarpu darbuotojų skaičiaus pasiskirstymas pagal šalis – pateikiamas rečiau.

Veiklos rezultatai

Pajamas įmonės nurodo visose ataskaitose (išskyrus tvarumo ataskaitas „Telefonica“), ir grynąsias pajamas beveik visose ataskaitose. Pinigų srautų informacija yra beveik visose ataskaitose, o pinigų srautų grąžos ir investicijų

gražos niekur nėra pateikiamos. Ekonominį pelną, ROE ir ROA rodiklius pateikia tik energetikos įmonės. Pelną prieš apmokestinimą pateikia visos įmonės visose ataskaitose. Pridėtinė vertė pateikiama tik „Rosatom“ visose ataskaitose, kitų įmonių – tik keliose arba visai nepateikiama. Išlaidas pateikia visos įmonės, išskyrus tvarumo „Telefonica“ ataskaitas. Kapitalo kaštus ir kapitalines investicijas įmonės pateikia labai skirtingai – ne kiekvienais metais ir dažniausiai atvirksčiai (t.y. nurodo vieną iš šių 2 sumų). Socialinės investicijos ir parama visuomenei pinigine išraiška pateikiama „NIAEP“ ataskaitose. Tai rodiklis, kurį įmonės gali ir nenurodyti, be to, galbūt ne visos įmonės remia ir skiria paramą. Darbuotojų darbo užmokestis visose ataskaitose pateikiamas kaip darbo kaštai. Mokesčiai nurodyti bendri, tokia kaip PVM, socialinis draudimas ir kt. – yra beveik visose ataskaitose. Baudų tiekėjams ir kapitalo pokyčio su šaka nepateikia nei viena įmonė.

Nefinansiniai rodikliai. Visose įmonėse labai svarbu darbuotojų tobulinimas, tai akivaizdžiai įrodo visose ataskaitose nurodytas darbuotojų, dalyvavusių mokymuose skaičius. Mokymų skaičius nurodomas beveik visose ataskaitose, išskyrus „NIAEP“, kuri nurodo mokymo valandų skaičių, kai tuo tarpu „Rosatom“ nurodo tik mokymų skaičių. Daugiausiai informacijos apie praktikantų skaičių, įdarbintų studentų skaičių ir stipendijų dydį pateikia „NIAEP“, visiškai su tuo susijusios informacijos neteikia „Telecom“, kurie ataskaitose teigia, jog labai remia moksleivių įsitraukimą į papildomą veiklą. Visiškai jokios informacijos apie savanoriavimo valandas neteikia energetikos įmonės. Informacijos apie atsinaujinančių išteklių įsigijimą ir aplinkosauginius įvykius ir tik labai mažai teikia „Telecom“ ir „Rosatom“. Anglies dvideginio emisija ir energijos bei vandens naudojimas jau aptartas ankstesnėse dalyse.

Ateities perspektyvos

Įmonių prioritetai aprašomi labai glaustai, o „NIAEP“ išvis jų nepateikia. Taip pat abi energetikos įmonės nepateikia informacijos apie rinkos situacijos vyraujančius neapibrėžtumus. Visos įmonės pateikia trumpą informaciją apie rinkos analizę ir jos perspektyvas.

Apibendrinant, galima pastebėti, jog 2 sričių įmonių ataskaitos yra panašios, nes telekomunikacijų įmonės „Telecom“ ir „Telefonica“ pateikia panašią informaciją kaip ir „Rosatom“ su „NIAEP“. Kita vertus, abi energetikos įmonės jau rengia integruotas ataskaitas, o telekomunikacijų įmonės tai atlieka tik pastaruosius atitinkamai 1-2 metus. Be to, lyginant integruotas ataskaitas, kiekvienais metais pateikiama informacija yra panašaus pobūdžio: apimties, tipo (pvz.: pajamos, darbuotojų skaičius ir pan.), o nagrinėjant neintegruotas ataskaitas ir lyginant metines ataskaitas su tvarumo ataskaitomis, pastebėtina, jog metinės ataskaitos pateikia daugiau informacijos apie finansinius rodiklius, bendrą įmonės veiklą, strategiją, o tvarumo ataskaita – ypatingai skiria dėmesį socialinei sričiai, aplinkosaugai ir pan., bei nepateikia finansinių duomenų.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad integruotos ataskaitos pasižymi didele informacijos gausa vienoje vietoje ir taip leidžia taupyti laiką, nes nebereikia papildomai domėtis įmonės veikla bei kitais aspektais. Tai labiausiai aktualu investuotojams. Be to, įmonei nebereikia rengti atskirų ataskaitų, savo funkcionalumu integruotos ataskaitos yra pranašesnės už įprastines ataskaitas.

2. Pagal visus kriterijus – elementus, išanalizavus ataskaitas, autorės pastebi, jog įmonės pateikia panašaus pobūdžio informaciją, ypatingai tai išryškėja pagal veiklos sritis. Taip pat pastebėta, kad vėlesnių metų ataskaitose pateikti ankstesnių metų rodikliai, kurių nebuvo praėjusių metų ataskaitose. To priežastis gali būti įmonės siekis suteikti daugiau informacijos, kurios trūko ankstesnėse ataskaitose. Visos nagrinėjamos įmonės šiuo metu rengia integruotas ataskaitas ir pateikia didžiąją dalį informacijos (tiek finansinės, tiek nefinansinės). Nors energetikos įmonės per nagrinėtą laikotarpį rengė visas integruotas ataskaitas, o telekomunikacijų įmonės – tik pastaruosius 2 metus, tačiau informacijos gausa neatsilieka. Taigi, atsižvelgiant į įmonių pateikiamos informacijos turinį ir jos gausą, bei palyginus integruotas ir neintegruotas ataskaitas, teigiame, jog įmonės yra pasiruošusios rengti integruotas ataskaitas.

Bendri tyrimo autorių pastebėjimai. Integruotos ataskaitos atskleidžia nemažą dalį informacijos apie įmonę, jos veiklą, finansinius ir nefinansinius rodiklius, socialinę atsakomybę, taip gerindamos ne tik įvaizdį, bet ir pritraukdamos investuotojus. Tai būtent viena iš daugelio priežasčių, kodėl įmonėms verta rengti integruotas ataskaitas.

Autorių indėlis į šią – integruotų ataskaitų turinio – tyrimo sritį yra svarbus, nebuvo rasta anksčiau atliktų panašių tyrimų. Be abejo, pilna analizė turėtų apimti didžiąją dalį įvairių sričių įmonių, kad būtų priimtos galutinės ir bendros išvados, tačiau, reikia pastebėti, kad platesnis ir gilesnis tyrinėjimas reikalauja daug daugiau

laiko išteklių. Ateityje galimas šio tyrimo plėtimas, analizuojant daugiau įmonių ataskaitų.

Padėka

Nuoširdžiai dėkojame Doc. dr. Alfredai Šapkauskienei už konsultacijas bei analizei naudotų elementų grupių sudarymą.

Literatūros sąrašas

- Abeyskera I., (2013). A template for integrated reporting // *Journal of Intellectual Capital*. Vol. 14, Iss. 2, pp. 227 – 245
- Bommel van K., (2014). Towards a legitimate compromise?: An exploration of Integrated Reporting in the Netherlands // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1157 – 1189.
- Brabeck – Letmathe P., Eccles R. G., Esty D., Glawthornene M., Goetz G., Lotter T., Leo de F., Quinn F., Scheunemann W., Serafeim G., Voigt T., Vollbracht M., (2011). CSR Index. InnoVatio Publishing Ltd, Beirut Boston Pretoria Tianjin Zurich.
- Brown J, Dillard J., (2014). Integrated reporting: On the need for broadening out and opening up // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1120 – 1156.
- EY, (2014). Integrated Reporting Elevating Value.
- Global Reporting Initiative, (2012). Integrated reporting. Monthly report, January.
- Haller A., Staden van C., (2014). The value added statement – an appropriate instrument for Integrated Reporting // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1190 - 1216
- Higgins C., Stubbs W., Love T., (2014). Walking the talk(s): Organisational narratives of integrated reporting // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1090 – 1119
- Integrated reporting <IR> [interaktyvus]. Žiūrėta 2014-12-10, adresu: <http://www.theiirc.org/the-iirc/about/>
- Lambooy T., Hordijk R., Bijveld W., (2014). Communicating about Integrating Sustainability in Corporate Strategy: Motivations and Regulatory Environments of Integrated Reporting from a European and Dutch Perspective, in Ralph Tench, William Sun, Brian Jones (ed.) *Communicating Corporate Social Responsibility: Perspectives and Practice (Critical Studies on Corporate Responsibility, Governance and Sustainability, Volume 6)* // Emerald Group Publishing Limited. Vol. 6, pp.217 – 255.
- One Report: Better Strategy through Integrated Reporting. Žiūrėta 2014-12-10, adresu: <http://hbswk.hbs.edu/item/6392.html>
- PwC, (2013). *Integrated Reporting Companies struggle to explain what value they create*. The annual Integrated Reporting benchmark of PwC among Dutch top 50(AEX+) companies. November 2013.
- Solstice (2005). Integrated reporting. Issues and implications for reporters. Sustainability works inc.
- Steyn M., (2014). Organisational benefits and implementation challenges of mandatory integrated reporting: Perspectives of senior executives at South African listed companies // *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*. Vol. 5, Iss. 4, pp.476 – 503.
- Stubbs W., Higgins C., (2014). Integrated Reporting and internal mechanisms of change // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1068 – 1089.
- The International <IR> Framework (2013) [interaktyvus]. Žiūrėta 2014-12-10, adresu: <http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>
- The truth and illusion of integrated reporting, (2011) [interaktyvus]. Žiūrėta 2014-12-10, adresu: http://www.mallenbaker.net/csr/page.php?Story_ID=2698
- Towards integrated reporting. Žiūrėta 2014-12-10, adresu: http://theiirc.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf
- Villiers de C., Rinaldi L., Unerman J, (2014). Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future research // *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 27, Iss. 7, pp.1042 – 1067

INTEGRATED REPORTING: INTERNATIONAL ANALYSIS

Ieva TŪSKAITĒ¹, Viktorija ŠLIMAITĒ²

Summary. Today is very important to save the time. Integrating reporting (IR) which includes financial numbers and social information becomes more and more popular. First integrating reporting was prepared more than 10 years ago. Today integrating reporting is popular among big international companies. This research shows integrating reporting advantages and disadvantages. Also analysis of fourth international companies financial and integrated reporting demonstrates that companies are ready to prepare integrating reporting equally as experienced in integrating reporting companies.

Keywords: integrating reporting, IR, accounting, financial statements, IIRC, International Integrated Reporting Council, SK Telecom, Telefonica, Rosatom, NIAEP.